

BEFINTLIGA FÖRHÅLLANDEN

Området är beläget i kommundelen Vik / Fresta. Området gränsar i söder till bostadsbebyggelse, i väster till Frestadalen, i norr till bostadsbebyggelse, i öster till Frestavägen.

Planområdet omfattar ca 8,1 ha varav ca 0,5 ha ej är detaljplanlagt.

Större markägare inom planområdet är Upplands Väsby kommun, Fresta församling och två enskilda fastighetsägare. Övrig mark är i enskild ägo.

KOMMUNALA STÄLLNINGSTAGANDE

Enligt kommunens översiktplan fastställd av kommunfullmäktige 1990 gäller:

- Merparten av planområdet är redovisat som närmiljö, vilket betyder att det särskilt väl belyser viktig del av kommunens historia och att de kulturhistoriska intressena skall vägas in vid upprättande av detaljplan och vid prövning av bygglov.
- För närmiljön gäller det som anges i 3 kap 12 § PBL.
- Frestadalen är särskilt intressant för närrekreation och friluftsliv. Den är redovisad som ett promenadområde vilket betyder att där bör ges tillfälle till naturstudier, motion och ägkoppeling. Skolor och daghem skall kunna utnyttja området.
- Ett grönt stråk skall gå mellan sjöarna Fysingen och Norrviken via Frestadalen.

Detaljplan: Merparten av planområdet är reglerat i detaljplan. Gällande detaljplaner inom och angränsande till planområdet är:

- Område vid Fresta kyrka fastställd av länsstyrelsen den 13 februari 1969 (nr 42).
- Område söder om Fresta kyrka del av fastigheten Frestaby 1:4 fastställd av länsstyrelsen den 24 februari 1972 (nr 64).
- Område kring Fresta kyrka delar av fastigheterna Frestaby 1:21, 1:48 m.fl. fastställd av länsstyrelsen 17 oktober 1972 (nr 65).
- Fresta kyrka och Östergården fastigheterna Frestaby 1:2, 1:21, 1:22 m.fl. fastställd av länsstyrelsen den 9 juli 1976 (nr 88).

FÖRUTSÄTTNINGAR

Natur
Terräng: Planområdet lutar i huvudsak åt söder och sydväst. Inom området finns en största nivåskillnad på ca 14 meter.

Geoteknik: Någon översiktlig geoteknisk undersökning är inte gjord.

Fornlämningar: Inga kända fornlämningar finns inom planområdet förutom de runstenar eller fragment av runstenar som finns vid eller inmurade i kyrkans ytterväggar. Gränsande till planområdet, sydost om Frestaskolan finns ett gravfält.

Vegetation: En översiktlig inventering och värdering av befintlig vegetation har gjorts för församlingens och kommunens mark.

På insidan av kyrkogårdsmuren, äldre delen, står mot Frestavägen en rad med lindar och mot Östergårdsvägen en rad med lönnar. Träden är mycket värdefulla för miljön vid kyrkan.

Mellan fastigheten Frestaby 2:2 och Östergårdsvägen finns tre stycken vackra och karaktäristiska vegetationspartier som tillsammans bildar en enhet. Det norra utgörs av fyra st häggar, det mellersta av fem st lönnar och det södra av tre st häggar plus ett större stenblock.

Vid den nya kyrkogårdens mur mot Östergårdsvägen står dels en grupp med häggar och dels två oxlar.

Mellan kyrkstallarna och Östergårsvägen längs Frestavägen står ett antal träd av varierande kvalitet. Speciellt ett par askar är särskilt värdefulla.

En förvildad trädgård binder ihop klockarbostaden, kyrkstallarna, ladan på Frestaby 2:4 och bostadshuset på Frestaby 2:1, det "Haderska huset" till en mycket intresant enhet. Trädgården innehåller bla en jordkällare i gott skick, stensatta ramper och murar mm. Här döljer sig en mycket intressant och värdefull historia om hur man levde under enkla förhållande i Frestaby i början av 1900 - talet. Den är ännu inte dokumenterad men det är fullt möjligt att göra då barnbarn till de tidigare bosatta ägarna bor i angränsande fastigheter.

En handelsträdgård, Signhildsro, har tidigare legat på fastigheten Odenslunda 1:21, vilken även har omfattat en del av det område som idag är bebyggt med bostäder nordväst om planområdet. Handelsträdgården, som bestod av odlingsland och växthus, hade sin huvudinriktning på odling av tomater, rådisor och sallad. Men även rotfrukter, hallon, meloner och honung fanns till försäljning. För bästa odlingsresultat i slutningen ner mot Frestadalen höll man efter vegetationen så att den inte skulle växa för högt och därvid skugga odlingslanden.

Idag består brynet och slutningen ner mot Frestadalen i huvudsak av dålig" skog. Ljusälskande arter som asp, hägg, slån, fläder med inslag av enstaka björkar. Skogen bedöms inte vara möjlig att gallra på grund av sitt dåliga skick.

Den delvis täta vegetationen sydväst om fastigheterna Frestaby 2:2 och 2:3 är inventerad och kvalitetsbedömd. Vegetationen håller en skiftande kvalitet och ålder. I området finns även en större hög med trädgårdsavfall.

Fastigheterna Frestaby 1:19, 2:2 och 2:3 utgörs av trädgårdstomter.

Kulturhistoria och kulturbebyggelse och övrig bostadsbebyggelse
Den övergripande kulturmiljön inom planområdet är Fresta kyrka och dess influensområde men invävd i denna finns ännu rester från den egnahemsbebyggelse från 20 - talet med tillhörande verksamheter som tidigare präglade en stor del av Frestaby innan ett nytt bebyggelseideal under 60 - och 70 - talen tog över och ut-raderade det tidigare existerande. Kyrkoområdet har trots detta bevarat karaktären av sockencentra.

Närmiljö: I boken Upplands Väsby kulturhistoriska miljöer utgiven 1987 finns en sammanfattande värdering av närmiljön redovisad. Den lyder enligt följande: "Fresta sockenkkyrka förmedlar traditionen från socknes äldsta historia bla genom de många runstenar som återfunnits i kyrkomurarna. Kyrkans medeltida ursprung framkommer tydligt i interiören och exteriören är ett bra och åskådligt exempel på de ombyggnader som många upplandskyrkor genomgick under 1700 - talet. Till kyrkomiljön hör också kyrkstallar och en välbevarad klockarbostad."

Kyrkomiljön: I de två böckerna Upplands Väsby kulturhistoriska miljöer och "Bore ser med frostig nuna uti vattnet okänd runa..." skrifter om Väsby 3 beskrivs kyrkomiljöns historia och dess intressanta bebyggelse. Läsvärt !

Kyrkans interiör: Föremål i kyrkan som är särskilt värda att nämnas är dels ett nord-tyskt altarskåp inköpt 1470 och dels den praktfulla och unika kyrkorgeln inköpt 1788 med ett mittparti från 1600 - talet. Orgeln skall inom den närmaste tiden genomgå en pietetsfull restaurering.

Klockarbostaden: Drygt 100 meter från kyrkans västfasad, längs Frestavägen, ligger den ca tvåhundra år gamla klockarbostaden, vilken är en välbevarad sidokammarstuga som är fodrad med locklistpanel. Den hade ursprungligen grästat men erhö11 1833 taktegel. Efter att varit klockarbostad blev den småskola från 1870 och ca 30 år framåt. Därefter har den även varit bostad för kyrkans vaktmästare. Den är nu nyrestaurerad och ett förslag till användning, som har diskuterats, är att den inreds till skolmuseum. Något närmare kyrkan ligger kyrkstallarna.

Gatukaraktär: Frestavägen följer fortfarande den gamla sockenvägens sträckning, mot skolan. Men i och med att skolbyggnaden visuellt tränger sig på uppfattas vägen inte helt ingå i kyrkans närmiljö. Älvhagsvägen har samma sträckning som på ett drygt 60 år gammalt fotografi men vägen är tre gånger så bred i dag vilket gör att den bryter sig ur och trasar sönder den kulturhistoriska miljön. Östergårdsvägen smälter väl in i den äldre kulturmiljön med sin ringa bredd och avsaknad av diken. Dock har den en något onaturlig och tillkrånglad anslutning till Frestavägen.

20 - talsbebyggelsen: Egnahemsrörelsen började växa fram i början av seklet. På 1920 - talet började man stycka av delar kring Fresta kyrka, på Odenslunda gårds utmarker samt delar av Fresta - Ekeby gård. Länsmyndigheterna och hushållnings-sällskapen stod bakom de planer som lades upp. Mer finns att läsa om detta i ovan nämnda bok, skrifter om Väsby 3, men även Fresta bys äldre bostadshistoria be-skrivs.

Nuvarande bebyggelse på fastigheterna Frestaby 1:19, 2:1, 2:4 samt bostadshuset och ladan på Odenslunda 1:21 uppfördes i slutet av 20-talet och utgör exempel på den bebyggelse som uppfördes i Frestaby vid denna tid. Bostadshuset på Frestaby 1:19 respektive 2:1 är 1,5 - våningsbyggnader med käl-lare. De har putsade fasader samt brutna tak belagda med rött taktegel. Ur-sprungsfasaderna är av trä och var förmodligen rödfärgade. Bostadshuset på Odenslunda 1:21 är en 1,5 - våningsbyggnad som har en rödfärgad fasad samt brutet tak belagt med rött taktegel. Den rödfärgade ladan i trä på Frestaby 2:4 hade även plats för två kor.

Övrig bostadsbebyggelse: I gällande detaljplan föreslås bostadsbebyggelse på fastigheterna Odenslunda 1:21 och 1:602 samt Frestaby 2:1 och 2:4. Bebyggelsen skall angöras från den tänkta utbyggnaden av Klockargårdsvägen. Varken tomtstorlek, byggrätt eller placering av den nya bebyggelsen tar hänsyn till den kulturhistoriska miljön.

Bostadshusen på Frestaby 2:2 och 2:3 är uppförda på 60 -talet. Frestaby 2:2 är en envåningsbyggnad med källare som även rymmer ett garage. Fasadmatrial är rött tegel och taket, som har en lutning på ca 27 grader, är belagt med taktegel. Frestaby 2:3 är en 1,5 - våningsbyggnad. Taket är belagt med mörkt tegelliknande material och har en lutning på ca 45 grader. Fasadmatrial är tegel förutom på gavel -spetsarna som är klädda med trä.

Uthusen: är rödfärgade träbyggnader i en våning med papp eller tegelklädda tak. Byggnaderna är i varierande storlek.

Service, arbetsplatser
Frestaskolan, som är en låg - och mellanstadieskola med knappt 150 elever, gränsar mot planområdet. Den har kapacitet för att ta emot ytterligare elever. Skolbyggnaden rymmer även lokaler för fritidsaktiviteter för barn från 6 till 12 år. Lokalerna är öppna från 6 30 till 1630 på vardagarna. Skolans gymnastiksal hyrs ut till allmänheten på icke skoltid samt under helgerna mellan 800 och 2200.

Ett Montesori-daghem gränsar till skoltomten. Ett daghem i kommunal regi ligger ca 500 meter öster om Fresta kyrka.

I byggnaden på fastigheten Frestaby 1:19 har Fresta församling sitt församlingshem och sin barnverksamhet. Pastorsexpeditonen är belägen i Bollstanäs. Idag är för-samlingen trångbodd.

Närmaste kommersiella service finns i Rondellen, avstånd 3 km. Fram till slutet av 80 - talet fanns en Konsumbutik mitt emot Fresta kyrka i den bygg-nad som ligger vid gatukorsningen. Idag har ett byggmaterialföretag sitt lager i bygg-naden. Nedläggningen av butiken har medfört att Frestaby inte längre har en själv-klar central plats.

Friytor
I kommunens grönp lan konstateras att Frestadalen utnyttjas dåligt idag. Den beskrivs som relativt öppen med åkermark, kärrmark och ängsmark. Som en kvarleva av det vatten som en gång flöt här ligger ett dike mitt i dalen.

Enligt gällande detaljplan skall den del av fastigheten Odenslunda 1:21 som sluttar ner mot Frestadalen förvärvas av kommunen och utgöra naturpark. Marken har ej förvärvats.

Kyrkogården inramas på två sidor av en park, gräsytor, vars huvudsyfte är att skapa ett respektavstånd till befintlig grupphusbebyggelse. En rad med oxlar står längs parkens sydöstra kant.

En mindre lekplats av lägre standard finns mellan Klockargårdsvägen och fastighe-ten Odenslunda 1:21.

Gator och trafik
I gällande detaljplaner föreslås att huvudvägnätet byggs ut enligt följande :
1) Östergårdsvägen byggs ut till samma standard som Älvhagsvägen.
2) en trafikled byggs ut i den del av planområdet som omfattar Frestadalen.
3) Frestavägen byggs ut till en högre standard mellan Älvhagsvägen och Vallentunavägen samt ansluts till denna.
4) Frestavägen görs om till bussgata från Älvhagsvägen och söderut.

Ingen av punkterna 1 - 4 är genomförda.

I kommunens översiktsplan redovisas att en blivande trafikled för genomfartstrafik mellan Sandavägen och Vallentunavägen skall placeras öster om nuvarande bebyg-gelse i Frestaby. Detta betyder att vägarna inom planområdet istället skall ingå i lokalnätet.

Älvhagsvägen och Frestavägen från kyrkan och söderut är hastighetsbegränsade till 30 km / tim med hänsyn till intilliggande Frestaskolan. Hastighetsbegränsningen ef-terföljs relativt dåligt. Det beror förmodligen på att vägkorsningens och framför allt Älvhagsvägens standard inte stämmer överens med föreslagens hastighet. Antalet fordon som passerar förbi skolan uppskattas till högst 1500 stycken per dygn.

Frestavägen norr om Älvhagsvägen tjänar som uppsamlingsgata för anslutande bo-stadsgator. Trafikflödet är ringa och uppskattas till ca 300 fordon / vardagsmedel-dygn.

Östergårdsvägen betjänar endast 16 stycken villatomter samt besökare till kyrkan. Klockargårdsvägen är överdimensionerad för sin funktion. Enligt gällande detaljplan skall vägen byggas ut inom planområdet och avslutas med en stor vändplan bakom fastigheterna Frestaby 2:2 och 2:3. Vägens standard och sträckning tar ingen hänsyn till områdets kulturhistoriska värden. Vägen är inte utbyggd.

- Gång - och cykelvägar**
Enligt gällande detaljplaner föreslås att friiliggande gång - och cykelvägar byggs ut, i samband med att även huvudvägsnätet byggs ut, enligt följande:
1) längs Östergårdsvägens norra sida
2) längs Frestavägens södra sida från korsningen och i samband med det skulle både klockarbostaden och kyrkstallarna rivas.

Ingen av punkterna 1 - 2 är genomförda.

På Älvhagsvägens norra sida finns en friliggande gång - och cykelväg. En dålig profil och något torftig inramning gör att den inte uppfattas inbjudande att använda. På Frestavägens norra sida finns en friliggande gång - och cykelväg från Älvhags-vägen och fram till befintlig ljusreglerat övergångsställe söder om kyrkogården där den byter sida längs Frestavägen söderut.

I kanten av Frestadalen går en gång - och cykelväg som ingår dels i det övergri-pande nätet, dels i grönstråket mellan Fysingen och Norrviken.

Sverigeleden för cyklar är skyltad längs Frestavägen.

Skolvägar
Skolbarnen får cykla till skolan från och med fjärde klass. Cykelparkeringen är placerad mellan skolans bollplan och Frestavägen. Skolområdet har idag ingen självklar anslutning ner mot Frestadalen.

Barnen från bostadsområdena söder om kyrkoområdet passerar Frestavägen på det ljusreglerade övergångsstället. En gång - och cykelväg leder från övergångsstället ner till Frestadalen. Några av skolbarnen använder den del av Frestavägen som är belägen norr om Älv-hagsvägen.

Kollektivtrafik
Buss trafikerar planområdet via Älvhagsvägen - Frestavägen. Busshållplats finns på Älvhagsvägens norra sida för färd mot järnvägsstation via Bollstanäs och på Frestavägens norra sida, med hållplatsficka, för färd mot järn-vägsstation via Carlslund.

Angöring, Parkering
Frestaskolan: Angöring / varuleveranser sker i huvudsak via skolans parkering. Här finns också en reserverad plats för skolskjutsen. Några enstaka angöringar, tex leverans av post, sker från Frestavägen. Skolans parkering har framför allt på helger en överkapacitet på ca 15 - 20 platser. Den angörs från Älvhagsvägen. Före detta butikslokalen: Angöring / lastning sker på byggnadens norra gavel via skolans parkering. Disponerar några av platserna på skolans parkering. Fresta kyrka: Angöringsmöjligheter finns vid huvudentrén. En anlagd grusad parkering finns i närheten av huvudentrén med plats för ca 20 bilar. Parkeringen räcker till vid "normala"helger". Vid större evenemang, tex konfirmation, uppstår "vild" parkering på vägarna och yorna i kyrkans närhet.

Fastigheterna Frestaby 2:2 och 2:3: Angörs från Östergårdsvägen men har adress Klockargårdsvägen.

Störningar
I en översiktlig bedömning är planområdet eventuellt ett högriskområde för markra-don.

Planområdet är inte bullerstört

Kretslopp
Kyrkogården saknar anlagd kompostanläggning och plats avsedd för växtavfall. Informellt används ett område sydväst om släppet mellan fastigheterna Frestaby 2:2 och 2:3 till upplagsplats för växtavfall.

En container för returpapper står på parkeringen söder om kyrkogården.

Behållare för glas står vid gång - och cykelvägen mitt emot Fresta kyrka. Place-ringen är mindre lyckad såväl ur trafiksäkerhets som ur kulturhistorisk synpunkt.

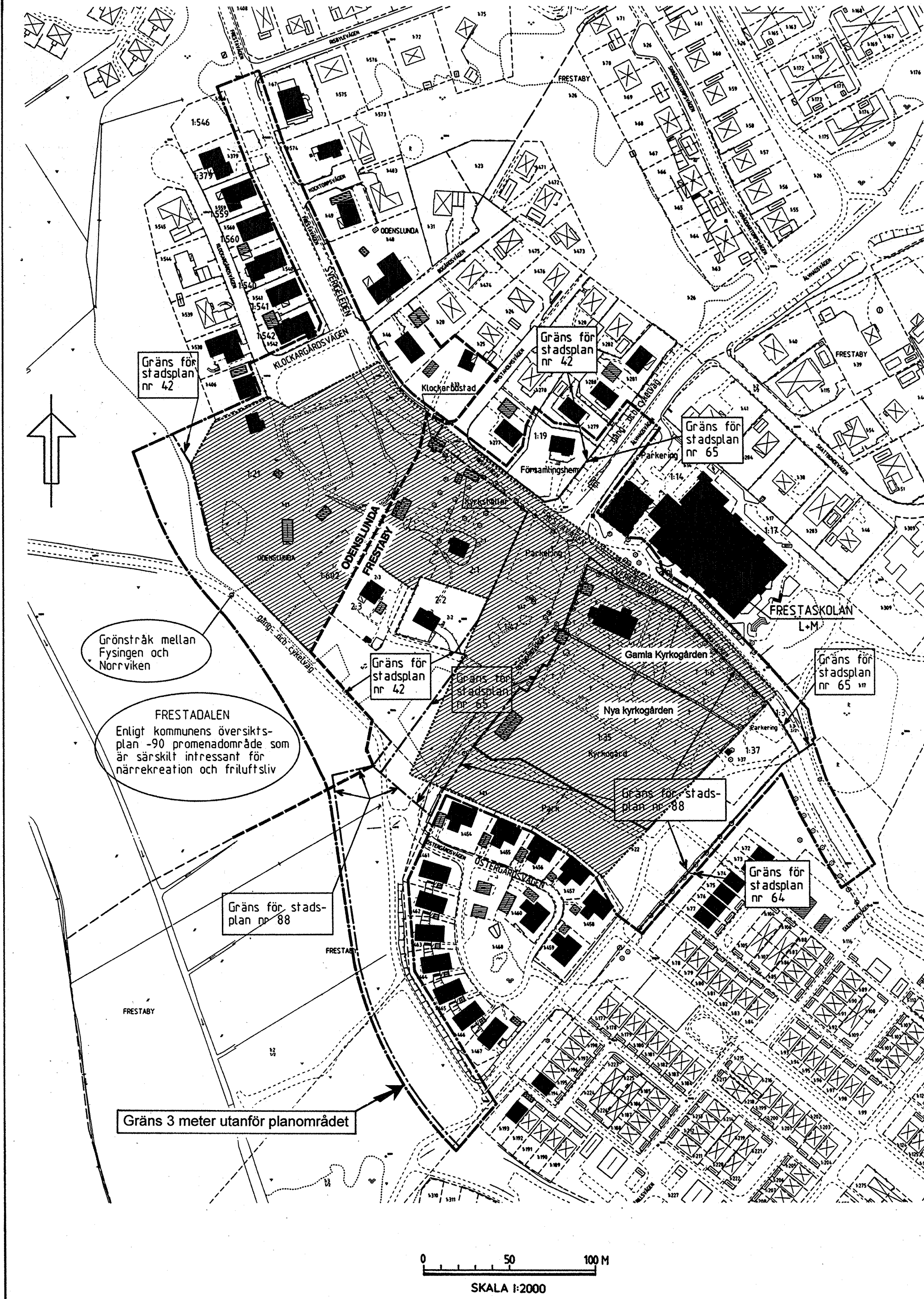
Teknisk försörjning
Kommunalt vatten och avlopp finns utbyggt inom planområdet i enlighet med gällan-de detaljplan.

Högsäpänningsnät: En kommunal 10 kv ledning ligger som jordlina längs Älvhagsvä-gens nordvästra vägkant och Östergårdsvägens östra sida. Från plangränsen över-gång ledningen till att vara en luftlinje ner i Frestadalen.

Lågsäpänningsnät: bebyggelsen på fastigheten Odenslunda 1:21 är ansluten till nätstationen vid Frestavägen norr om fastigheten Odenslunda 1:546. Övrig bebyggelse är ansluten till nätstationen nordost om Frestaskolans gymnastiksal.

Gatubelysning
Belysningen är inte utformad eller placerad med hänsyn till den kulturhistoriska mil-jön utan istället hjälper den till att splittra upp området.

Längs Frestavägens södra sida står trästolpar på vilka är fästade."modern" koffert-armatur. Längs Älvhagsvägens norra sida står höga stålstolpar på vilka koffertarmatur är fästade. Längs Östergårdsvägens östra sida, längs Frestadalens gång - och cykelvägs södra sida, samt längs Frestavägens gång - och cykelvägs östra sida står låga stålstolpar på vilka koffertarmatur är fästade. För kyrkans parkering finns ett par belysningsstolpar försedda med runda gröna skärmar.

0 50 100 M

SKALA 1:2000

Gräns 3 meter utanför planområdet

Grönstråk mellan Fysingen och Norrviken

FRESTADALEN

Enligt kommunens översiktsplan -90 promenadområde som är särskilt intressant för närrekreation och friluftsliv

Gräns för stadsplan nr 42

Gräns för stadsplan nr 65

Gräns för stadsplan nr 66

Gräns för stadsplan nr 67

Gräns för stadsplan nr 68

Gräns för stadsplan nr 69

Gräns för stadsplan nr 70

Gräns för stadsplan nr 71

Gräns för stadsplan nr 72

Gräns för stadsplan nr 73

Gräns för stadsplan nr 74

Gräns för stadsplan nr 75

Gräns för stadsplan nr 76

Gräns för stadsplan nr 77

Gräns för stadsplan nr 78

Gräns för stadsplan nr 79

Gräns för stadsplan nr 80

Gräns för stadsplan nr 81

Gräns för stadsplan nr 82

Gräns för stadsplan nr 83

Gräns för stadsplan nr 84

Gräns för stadsplan nr 85

Gräns för stadsplan nr 86

Gräns för stadsplan nr 87

Gräns för stadsplan nr 88

Gräns för stadsplan nr 89

Gräns för stadsplan nr 90

Gräns för stadsplan nr 91

Gräns för stadsplan nr 92

Gräns för stadsplan nr 93

Gräns för stadsplan nr 94

Gräns för stadsplan nr 95

Gräns för stadsplan nr 96

Gräns för stadsplan nr 97

Gräns för stadsplan nr 98

Gräns för stadsplan nr 99

Gräns för stadsplan nr 100

Gräns för stadsplan nr 101

Gräns för stadsplan nr 102

Gräns för stadsplan nr 103

Gräns för stadsplan nr 104

Gräns för stadsplan nr 105

Gräns för stadsplan nr 106

Gräns för stadsplan nr 107

Gräns för stadsplan nr 108

Gräns för stadsplan nr 109

Gräns för stadsplan nr 110

Gräns för stadsplan nr 111

Gräns för stadsplan nr 112

Gräns för stadsplan nr 113

Gräns för stadsplan nr 114

Gräns för stadsplan nr 115

Gräns för stadsplan nr 116

Gräns för stadsplan nr 117

Gräns för stadsplan nr 118

Gräns för stadsplan nr 119

Gräns för stadsplan nr 120

Gräns för stadsplan nr 121

Gräns för stadsplan nr 122

Gräns för stadsplan nr 123

Gräns för stadsplan nr 124

Gräns för stadsplan nr 125

Gräns för stadsplan nr 126

Gräns för stadsplan nr 127

Gräns för stadsplan nr 128

Gräns för stadsplan nr 129

Gräns för stadsplan nr 130

Gräns för stadsplan nr 131

Gräns för stadsplan nr 132

Gräns för stadsplan nr 133

Gräns för stadsplan nr 134

Gräns för stadsplan nr 135

Gräns för stadsplan nr 136

Gräns för stadsplan nr 137

Gräns för stadsplan nr 138

Gräns för stadsplan nr 139

Gräns för stadsplan nr 140

Gräns för stadsplan nr 141

Gräns för stadsplan nr 142

Gräns för stadsplan nr 143

Gräns för stadsplan nr 144

Gräns för stadsplan nr 145

Gräns för stadsplan nr 146

Gräns för stadsplan nr 147

Gräns för stadsplan nr 148

Gräns för stadsplan nr 149

Gräns för stadsplan nr 150

Gräns för stadsplan nr 151

Gräns för stadsplan nr 152

Gräns för stadsplan nr 153

Gräns för stadsplan nr 154

Gräns för stadsplan nr 155

Gräns för stadsplan nr 156

Gräns för stadsplan nr 157

Gräns för stadsplan nr 158

Gräns för stadsplan nr 159

Gräns för stadsplan nr 160

Gräns för stadsplan nr 161

Gräns för stadsplan nr 162

Gräns för stadsplan nr 163

Gräns för stadsplan nr 164

Gräns för stadsplan nr 165

Gräns för stadsplan nr 166

Gräns för stadsplan nr 167

Gräns för stadsplan nr 168

Gräns för stadsplan nr 169

Gräns för stadsplan nr 170

Gräns för stadsplan nr 171

Gräns för stadsplan nr 172

Gräns för stadsplan nr 173

Gräns för stadsplan nr 174

Gräns för stadsplan nr 175

Gräns för stadsplan nr 176

Gräns för stadsplan nr 177

Gräns för stadsplan nr 178

Gräns för stadsplan nr 179

Gräns för stadsplan nr 180

Gräns för stadsplan nr 181

Gräns för stadsplan nr 182

Gräns för stadsplan nr 183

Gräns för stadsplan nr 184

Gräns för stadsplan nr 185

Gräns för stadsplan nr 186

Gräns för stadsplan nr 187

Gräns för stadsplan nr 188

Gräns för stadsplan nr 189

Gräns för stadsplan nr 190

Gräns för stadsplan nr 191

Gräns för stadsplan nr 192

Gräns för stadsplan nr 193

Gräns för stadsplan nr 194

Gräns för stadsplan nr 195

Gräns för stadsplan nr 196

Gräns för stadsplan nr 197

Gräns för stadsplan nr 198

Gräns för stadsplan nr 199

Gräns för stadsplan nr 200

Detaljplan för område vid

FRESTA KYRKA,
församlingshem mm

kommundelen Vik/Fresta, Upplands Väsby kommun, Stockholms län

Upprättad av stadsbyggnadskontoret i september 1996

Planförfattare
Reigun Thune-Hedström
Reigun Thune-Hedström
stadsarkitekt

Staffan Lindholm
Staffan Lindholm
planarkitekt

Ritad av Monica Johansson, plantekniker

